

vrijdag

03.02.2017

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Koen Uvin

Gli Incogniti & Amandine Beyer

Haydn, Richter & C.P.E. Bach

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Sinds de oprichting in 2006 door Amandine Beyer werd Gli Incogniti in de wereld van historisch geïnformeerde interpretatie een referentie. Het ensemble interesseert zich vooral in minder of zelfs niet gekend repertoire en heeft eerste opnames gemaakt van werken van Nicola Matteis, Johannes Rosenmüller, en zelfs Antonio Vivaldi. Ze spelen ook graag iconische werken als *De vier jaargetijden* van Vivaldi en de concerten grossi van Corelli. De muzikanten van Gli Incogniti nemen hun enthousiasme, warmte en inzet mee naar concertzalen en festivals in Europa, Azië en Amerika.

Amandine Beyer (FR) groeide uit van een rijzende ster tot een vaste waarde in de barokmuziek. Haar opnames van de *Sonates en Partita's* van Bach in 2012 (onder meer in Brugge te horen) zijn door internationale critici geprezen en ze heeft als solist met verschillende orkesten opgetreden (Ensemble 415, le Concert Français, Accademia Montis Regalis, Les Siècles). Beyer verdeelt haar tijd tussen een aantal ensembles: les Cornets Noirs, duo's met Pierre Hantai, Kristian Bezuidenhout of Laurence Beyer, en haar eigen ensemble Gli Incogniti. Haar andere passie is lesgeven, onder meer aan de ESMAE van Porto, evenals masterclasses over de hele wereld. Sinds 2010 doceert ze barokviool aan de Schola Cantorum Basiliensis in Zwitserland.

Marco Ceccato (IT) studeerde in Fiesole bij David Geringas en in Milaan bij Gaetano Nasillo. Hij werd lid van Academia Montis Regalis onder leiding van Alessandro De Marchi, met wie hij een nauwe samenwerking begon, en kwam in contact met de violisten Enrico Onofri en Amandine Beyer, met wie hij in 2006 Gli Incogniti oprichtte. In 2014 nam Ceccato de cellosonates van Vivaldi op, een cd die onderscheiden werd door de tijdschriften Diapason, Gramophone en Toccata. Sinds 2007 is hij docent barokcello in Porto, en hij werkt daarnaast als eerste cellist bij Le Concert des Nations.

Gli Incogniti: ensemble
Amandine Beyer: viool & muzikale leiding
Marco Ceccato: cello

Alba Roca, Yoko Kawakubo, Flavio Losco, Helena Zemanova, Katia Viel: viool
Ottavia Rausa, Camille Rancière: altviool
Rebeca Ferri: cello
Baldomero Barciela: violone
Anna Fontana: klavecimbel

—

Franz Xaver Richter (1709-1789)

Symfonie nr. 1 in Bes (ca.1744)

- Allegro assai
- Andante
- Presto

Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788)

Sinfonia nr. 5 in b, H661 (1773)

- Allegretto
- Larghetto
- Presto

Joseph Haydn (1732-1809)

Vioolconcerto in C, HVIIa:1 (ca.1765)

- Allegro moderato
- Adagio
- Finale. Presto

— pauze —

HENK VAN RENSBERGEN
wo 25.01.17 — zo 16.04.17

Fotograaf Henk van Rensbergen is al meer dan dertig jaar gefascineerd door de magie en spanning van leegstaande fabrieken en vergeten kasteeltjes. Sinds 2015 werkt hij aan een nieuw project met beelden van hoe de wereld er zou kunnen uitzien als de mens zou uitsterven. Een selectie van zijn foto's is momenteel te bewonderen in het Concertgebouwcafé.

KAMER
MUZIEK

Concertgebouw Brugge maakt deel uit van REMA, Réseau Européen de Musique Ancienne

Dit concert wordt opgenomen door Klara en uitgezonden op donderdag 16 februari om 20 uur tijdens 'Klara Live'. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden, ook tussen de delen.

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Vents de changement ...

Op een zondagavond in 1747 speelde zich in het lusthof Sanssouci van Frederik de Grote in Potsdam een gebeurtenis af die de titel van deze tekst, *Vents de changement*, bijzonder goed illustreert. Tijdens de routineuze, dagelijkse samenkomst met zijn belangrijkste hofdienaars nam de koning haast ongeïnteresseerd de lijst door van wie die dag in Potsdam was aangekomen. Toen zijn oog viel op een wel heel bijzondere gast kondigde hij met enige agitatie in zijn stem aan: 'Heren, de oude Bach is hier'. Het adjectief 'oud' was totaal overbodig, de 'jonge' en enige andere Bach die in muzikale milieus bekend was, Carl Philipp Emanuel, was immers reeds geruime tijd in koninklijke dienst en stond zeer waarschijnlijk onder zijn omstaanders. Maar de verduidelijking 'oude' Bach typeert hoe het niet eens zo

progressieve hof van Frederik aankeek tegen de kunst van een componist die niet eens zo oud was. Om het in de voertaal van het hof te zeggen, men beschouwde zijn kunst als 'complètement passé'.

De beroemde ontmoeting Bach/Frederik de Grote was een *clash of cultures*. Hierover liet Frederik de Grote geen twijfel bestaan. Hij dagvaardde Johann Sebastian in zijn salon – Bach kreeg niet eens tijd zich te verfrissen en om te kleden – en gebod hem 'ex tempore', dat wil zeggen voor-de-vuist-weg, een driestemmige fuga op een behoorlijk moeilijk thema te improviseren. Tot grote verwondering slaagde Bach hierin moeiteloos, de componist aan het klavecimbel – of was het aan een van Friedrichs moderne pianofortes? – was niet voor niets de grootste contrapuntist

aller tijden. Of Frederik de Grote ook een gevoel van bewondering had, weet ik niet. Hij ontzag Bach in ieder geval niet, en besef van de moeilijkheidsgraad van zijn opdracht had hij evenmin want meteen daarna vroeg hij Bach om op hetzelfde thema ook een zesstemmige fuga te improviseren. Bach wist uiteraard wél wat deze haast onmenselijke opdracht inhield. Om een goed resultaat af te leveren dat 'de koning waardig zou zijn', vroeg hij diplomatisch om respijt. Twee maanden later zond hij Frederik de Grote *Das Musikalische Opfer* met hierin de uitgewerkte zesstemmige fuga op het koninklijke thema. Zelden werd een monument uit de Westerse cultuurgeschiedenis opgedragen aan iemand met minder interesse voor zijn cadeau.

'De halve eeuw die volgde op de dood van Bach in 1750 en de dood van Mozart in 1791 is een van de meest complexe uit de hele muziekgeschiedenis.'

Voor Frederik de Grote stond Bach symbool voor de eeuwenoude geleerde kunst van het contrapunt. Duizend jaar eerder was deze *ars divina* geleidelijk gegroeid uit experimenten met het combineren van verschillende melodieën en door grote Franco-Vlaamse componisten in de 15e en 16e eeuw geraffineerd. Haar natuurlijke biotoop was de intellectuele middens van de Kerk, haar hoofddoel stond als motto

op Bachs manuscripten vermeld: 'Soli Deo Gloria'. Frederik de Grote deed deze rijke muzikale traditie kort af met de woorden: 'Die Musik riecht nach der Kirche'. Zijn eigen esthetiek klinkt in het beroemde schilderij van Adolph Menzels *Concert in Sanssouci* waarin hij voor een select gezelschap kamermuziek met traverso uitvoert; het salon en de eigen genoegens hadden kerk en Gods glorie vervangen.

De halve eeuw die volgde op de dood van Bach in 1750 en de dood van Mozart in 1791 is een van de meest complexe uit de hele muziekgeschiedenis. Dat weerspiegelt zich alleen al in de veelheid van termen waarmee men richtingen en sub-richtingen aanduidt: rococo, pre-klassiek, klassiek, Sturm und Drang, pre-romantiek, 'tweede' barok, stile galante ... Soms verwijst men zelfs naar bepaalde locaties zoals de Berlijnse, de pre-Weense of de Mannheimer-school om specifieke stilistische eigenheden te onderscheiden. Steeds heb ik de indruk dat veel musicologen én musici, afgeschrikt door deze complexiteit, met een wijde boog om deze periode en het oeuvre van het gros van haar componisten heen trekken. Dit programma van Gli Incogniti vormt hierop een welkome uitzondering.

Op de technische grondvesten van de voorbije barok konden componisten in vele stijlen bouwen. Toch zijn er belangrijke hoofdlijnen te bemerken. Een eerste is de emancipatie van de instrumentale muziek. De barok was in wezen de kunst van de Contrareformatie, haar hoofddoel was 'de ziel van de gelovige in vuur te zetten' en hen 'op aarde een voorafbeelding van de hemel te bezorgen'. Dat kon alleen met tekst en om die reden werd niet-vocale muziek vaak omschreven als 'lauter Rausch'. In zijn

Adolph Menzel: *Concert in Sanssouci* (1850-52)

Sturm und Drang: een Duitse aangelegenheid

Aesthetisches Lexicon (Wenen, 1837) moet literator en hevige voorvechter van de kracht van het woord Ignaz Jitteles laattijdig en met enige tegenzin toegeven dat 'zelfs de instrumentale muziek zich met een vroeger niet gekende kracht verheven heeft en vaak de innigste gevoelens aangeroerd en uitgesproken heeft'. Dankzij dit geloof in de kracht van het puur instrumentale kon de symfonie, het belangrijkste nieuwe genre van de 18e eeuw, zich ontwikkelen. Frantisek Xaver Richter is maar een van de vele verwaarloosde 18e-eeuwse componisten die een belangrijke bijdrage tot de groei van dit genre leverde; hij schreef niet minder dan 70 symfonieën die in Parijs en Amsterdam werden uitgegeven. Richters muzikale stijl is typisch voor componisten die in deze transitieperiode op zoek waren naar een eigen muzikaal idioom. Hij hanteert een in wezen barokke sound en techniek – hij last zelfs fuga's in – die hij verrijkt met de dynamische en orkestrale verworvenheden van de Mannheimers terwijl de algemene atmosfeer lichtvoetiger en optimistischer wordt.

Vereenvoudiging is een andere tendens die zich duidelijk aftekent. Ten opzichte van de voorbije barok wordt zowat alles minder ingewikkeld. De veelheid van melodische, evenwaardige en competitieve lijnen van de polyfonie wordt gereduceerd tot één hoofdmelodie die door nevenmelodieën begeleid wordt. Ook in de harmonie is vereenvoudiging troef. Waar woordexpressie en toonsymboliek in de barok met vaak ingewikkelde akkoorden en akkoordprogressies geïllustreerd werden, groeit nu een voorkeur voor volmaakte drieklankakkoorden en concentreert men zich graag op een meer primaire functie van de tonale harmonie, met name het creëren van spanning en ontspanning. Muziek 'vertraagt'

ook. De snelheid waarmee harmonieën wijzigen, wordt trager, de flow van melodieën rustiger en men zoekt veel minder vaak dan in de barok het extreem snelle op. Ook al kan elk van deze tendensen door talrijke voorbeelden weerlegd worden, toch klopt het algemene beeld. Vereenvoudiging en vertraging kwamen klaarheid en duidelijkheid ten goede en zijn de motoren van het classicisme dat in het oeuvre van zijn protagonisten Joseph Haydn en Mozart culmineert.

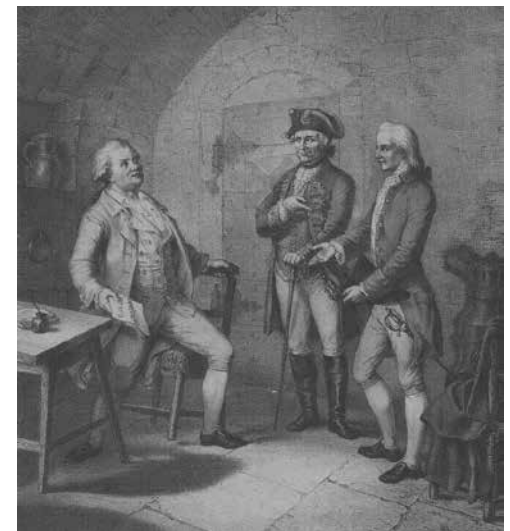
De derde protagonist van deze complexe periode van overgang, Carl Philipp Emanuel Bach, wordt in het schilderij van Menzel geportretteerd als begeleider van Frederik de Grote aan het klavecimbel. De *Helm-Verzeichnis* met zijn gecatalogeerd oeuvre bevat een kleine 900 werken. Toch is de kans miniem dat een van zijn werken u door het hoofd schiet ... tenzij misschien het slotdeel van zijn *Celloconcerto in A* dat het kenwijsje werd van *Het Groot Dictee der Nederlandse taal*. Dat Carl Philipp Emanuel in dit programma met niet minder dan drie werken vertegenwoordigd is, is niet meer dan terecht. De kunst van het contrapunt en de barokke taal werd hem door zijn vader haast letterlijk met de paplepel ingegeven, niemand beheerste deze kunst zo volledig. En toch zal het Carl Philipp Emanuel zijn die muziek de kracht geeft om de enorme emotionele uitdagingen van de volgende eeuw aan te gaan. Zijn muzikale taal is grillig, spontaan, beweeglijk en abrupt en hierdoor in wezen even spontaan als de menselijke gevoelens die in de romantische 19e eeuw de kern van het musiceren en componeren zullen uitmaken.

Koen Uvin

Het waren vooral de geschriften van de Franse filosoof Jean-Jacques Rousseau, van de Duitse schrijver en literatuurhistoricus Johann Gottfried Herder, en de destijds baanbrekende composities van Carl Philipp Emanuel Bach die de weg effenden voor de 19e-eeuwse romantiek. Sommige kunsthistorici noemen deze voorbereidende periode (1760-1785) de pre-romantiek, die dan gedefinieerd kan worden als een op de romantiek vooruitlopende stroming. Typisch is de nadruk op intuïtie, gevoel en persoonlijke creativiteit, als reactie op het rationalisme van de Verlichting. Dit verzet tegen het rationalisme vond plaats in verschillende West-Europese landen, maar de grootste invloed ging uit van de Duitse pre-romantische Sturm und Drang-beweging. Deze begint omstreeks 1767 met het verschijnen van *Fragments über die neue deutsche Literatur* (1766-68) van Johann Gottfried Herder (1744-1803), nog steeds gekend als verzamelaar van volksliederen (uitgegeven in 1778). Het einde van de stroming valt omstreeks 1785, het jaar waarin Friedrich Schiller (1759-1805) *Die Schaubühne als moralische Anstalt* publiceert. In 1787 verschijnt zijn drama *Don Carlos* en Johann Wolfgang von Goethes *Iphigenie auf Tauris*, meteen het begin van de klassieke periode in de Duitse literatuurgeschiedenis. Ook in 1787 verschijnt nog een typische Sturm und Drang-roman: *Ardinghello und die glückseligen Inseln* van Wilhelm Heinse (1746-1803), een roman over vrije liefde. De naam 'Sturm und Drang' is ontleend aan de titel van een toneelstuk van Friedrich Klinger uit 1776. Het speelt zich af in Amerika tijdens de Noord-Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijd tegen de Engelsen, wat meteen het verlangen naar vrijheid van de schrijver zelf illustreert. Van de vele jonge dichters en schrijvers die men, historisch gezien, in twee groepen kan indelen –

enerzijds de dichters van de zogenaamde Göttinger Hain (Boie, Leisewitz, Hölty, Voss en andere uit Noord-Duitsland afkomstige studenten die in Göttingen verzamelden rond Boies *Musenalmannach*), en anderzijds de groep die zich in Straatsburg en Frankfurt rond Goethe schaarde (onder wie Klinger, Lenz, Wagner, Müller en de jonge Schiller) – overleefden enkel Schiller en Goethe zelf de tand des tijds; zijn roman in brieven *Die Leiden des jungen Werthers* uit 1774 blijft nog altijd hét Sturm und Drang-werk. Vermeldenswaard zijn nog Schubart (1739-1791) die wegens opruiende activiteiten tien jaar gevangenzat in de vesting Hohenasperg en daar zijn autobiografie *Leben und Gesinnungen* schreef en Von Gerstenberg (1737-1823) die vooral met zijn brieven over Shakespeare (uit *Briefe über die Merkwürdigkeiten der Literatur*, 1766/67) grote invloed uitoefende op deze revolutionaire groep jongeren, zeker wat hun bewondering voor 'The Bard' betreft.

Johan Huys

Schiller op bezoek bij Schubart

Victoria Bernath

za 18.02.17 / 20.00 / Concertgebouw
Er was eens ... / Verhalend concertparcours
In elk van ons schuilt een verteller. Van kinderrijmpjes tot eposen, van griezelsprookjes tot heldendichten, met verhalen geven we het leven zin. In een avontuurlijk concertparcours reizen we door tijd en ruimte, van de middeleeuwen tot nu. Droom weg bij (on)gelukkige liefdes en moedige helden en ontdek wat ons mens maakt. Met onder meer Johanette Zomer, Ensemble Leones, Bert Van Laethem en een première van altviolist-stemkunstenaar Victoria Bernáth.

Claron McFadden © Marco Mertens

ma 20.02.17 / 20.00 / Concertzaal
**Nachtschade: Aubergine / Muziektheater
Transparent & Claron McFadden**
In *Nachtschade: Aubergine* ervaren de toeschouwers de rijke auberginekeuken in combinatie met livemuziek. Een reisdocumentaire laat zien wat mensen verbindt en hoe wederzijdse kruisbestuiving onze gemeenschappelijke identiteit kan versterken.

GEEF MUZIEK EEN KANS!

Kom op 4 maart tussen 10 en 18 uur in het Concertgebouw uw muziekinstrumenten doneren tijdens de nieuwe Brugse muziekbiënnale B Major! Tegelijk kunt u genieten van concerten en gesprekken tot zelfs een veiling van culturele memorabilia van B Major!-partners. Maar u kunt Music Fund ook financieel steunen. Naar aanleiding van het festival vindt u daarom collectebussen bij alle partners van B Major! Help mee en geef muziek een kans! Alle informatie vindt u op www.musicfundbrugge.be

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE '17 ZAND 34

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket.
www.concertgebouw.be/services.

BRUGGE

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV